

**До спеціалізованої вченої ради Д12.105.03
в Донбаській державній машинобудівній академії
Міністерства освіти і науки України**

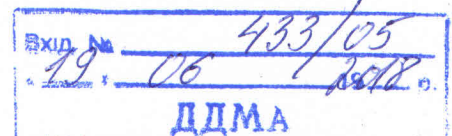
ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Мирошниченко Ганни Борисівни на тему «Стимулювання підвищення ефективності енергетичного господарства промислового підприємства», представленої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дослідження

Висока енергоємність сучасного виробництва, посилення впливу обмеженості енергетичних та матеріальних ресурсів, що використовуються вітчизняними підприємствами промислового сектору економіки, призводять до погіршення фінансово-економічних показників господарської діяльності. Тенденція підвищення цін на паливно-енергетичні ресурси обумовлює зростання непродуктивних витрат, що у підсумку створює перешкоду довгостроковому розвитку промислових підприємств. Забезпечення умов сталої господарської діяльності промислових підприємств вимагає удосконалення управлінських рішень з регулювання ефективності енергоспоживання. Розподіл обмежених енергетичних ресурсів на промислових підприємствах є функцією енергетичного господарства, тому необхідною є розробка дієвих механізмів та практичних рекомендацій щодо удосконалення інструментарію стимулювання ефективної роботи енергетичного господарства промислового підприємства, що дозволить оптимізувати енергетичні витрати промислового підприємства на засадах формування і реалізації стимулів, спрямованих на ефективне забезпечення енергетичними послугами виробничих процесів на підприємстві. Викладені аргументи переконують в актуальності та своєчасності

дисертаційного дослідження Мирошніченко Г.Б., виконаного на тему «Стимулювання підвищення ефективності енергетичного господарства промислового підприємства», метою якого є розвиток теоретичних положень і обґрунтування науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо удосконалення інструментарію стимулювання підвищення ефективності енергетичного господарства промислового підприємства.

Тематика дисертаційної роботи відповідає планам науково-дослідних робіт ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» Міністерства освіти і науки України (м. Покровськ) за темами: «Стратегія забезпечення конкурентоспроможності: макро- та мікроекономічні аспекти» (номер державної реєстрації 0110U005823, 2010-2012 рр.), в рамках якої автором удосконалено систему матеріального стимулювання енергетичного господарства; «Моделі та інформаційні технології в детермінованих та стохастичних соціально-економічних системах» (номер державної реєстрації 0116U007865, 2017-2019 рр.), в рамках якої виконано обґрунтування меж економічно доцільного нарощення витрат на енергетичне обслуговування промислового підприємства; «Концептуальні засади сталого розвитку економічних відносин на мікро- та макрорівнях господарювання» (номер державної реєстрації 0117U005281, 2017-2020 рр.), у межах якої автором запропоновано науково-методичний підхід щодо стимулювання ефективності роботи енергетичного господарства.

Оцінка змісту дисертації

Дисертаційна робота має завершену логічну структуру, побудовану відповідно до поставлених завдань, що дає змогу простежити авторський підхід до вирішення наукової проблеми. Предмет і об'єкт дослідження чітко сформульовані, що дозволило обрати необхідні методи дослідження і розробити відповідні теоретико-методичні засади та надати практичні рекомендації стосовно напрямів інструментарію удосконалення стимулювання підвищення ефективності енергетичного господарства промислового підприємства.

У першому розділі «Теоретичні засади стимулювання підвищення ефективності енергетичних послуг промислового підприємства» поглиблено

сутність енергетичних послуг у складі виробничих послуг; уточнено теоретико-методичні засади оцінки ефективності енергетичного господарства; розвинуто рівні концепції стимулювання підвищення ефективності енергетичного господарства.

У другому розділі «Науково-методичні підходи до формування системи стимулювання підвищення ефективності енергетичних послуг промислового підприємства» проаналізовано існуючі системи показників, які застосовуються для оцінки ефективності енергетичного обслуговування виробництва; удосконалено науково-методичний підхід до вимірювання корисних результатів роботи енергетичного господарства підприємства та витрат на надання енергетичних послуг; запропоновано показник оцінки економічної ефективності енергетичного господарства промислового підприємства.

У третьому розділі «Практичні аспекти удосконалення системи стимулювання підвищення ефективності енергетичного господарства промислового підприємства» запропоновано науково-методичний підхід щодо стимулювання ефективності роботи енергетичного господарства; удосконалено порядок побудови функції стимулювання і шкали відрахувань до заохочувального фонду залежно від величини отриманого ефекту; удосконалено науково-методичний підхід до оцінки впливу результатів роботи енергетичного господарства на ефективність роботи підприємства.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дослідження базується на використанні комплексу загальнонаукових методів: *узагальнення та аналізу* (при дослідженні сутності економічної природи енергетичних послуг промислового підприємства); *аналізу і синтезу* (для розв'язання рівнів концепції стимулювання підвищення ефективності енергетичного господарства, для уточнення теоретико-методичних засад оцінки ефективності енергетичних послуг); *статистичний та порівняльний підходи* (для оцінки корисних результатів роботи енергетичного господарства та витрат промислового підприємства на енергетичні послуги), *економетричні методи* (для побудови шкали матеріального стимулювання працівників енергетичного

господарства, для оцінки економічної ефективності енергетичного господарства промислового підприємства); *модифікований метод аналізу ієрархій* (для розробки інтегрального показника ефективності роботи підприємства залежно від результатів роботи енергетичного господарства), *абстрактно-логічний* (при формуванні теоретичних узагальнень та висновків).

Обґрунтованість та достовірність результатів дослідження забезпечується якістю використаної інформаційної бази, яка включає законодавчі та нормативні акти України з питань регулювання господарської діяльності промислових підприємств, офіційні дані Державної служби статистики України, статистична і бухгалтерська звітність промислових підприємств Донецької області, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів у сфері стимулювання ефективності виробництва та енергетичного господарства, результати власних досліджень автора.

Основні наукові результати, які здобуто автором, та їх новизна

Дисертація є комплексним дослідженням у сфері розв'язання важливої науково-практичної проблеми щодо формування інструментарію стимулювання підвищення ефективності енергетичного господарства промислового підприємства.

Дисертантом запропоновано теоретико-методичні засади оцінки ефективності енергетичного господарства промислового підприємства, що в умовах виробничо-господарської діяльності підприємства виражається співставленням корисних результатів, що мають відображати мету функціонування енергогосподарства, з ресурсами, що були витрачені або використані на їх досягнення. Запропоновані засади базуються на реалізації ланцюга впливу ефективності енергетичних послуг на фінансово-економічні показники промислового підприємства, що забезпечує в такий спосіб оптимізацію витрат на енергетичне обслуговування (стор. 35-52).

Дисертантом запропоновано підхід до формування рівнів концептуального забезпечення стимулювання ефективності енергетичного господарства, які базуються на узгодженні реалізації інтересів енергетичного господарства та промислового підприємства з метою підвищення ефективності

функціонування кожного учасника шляхом реалізації нормативних, інформаційних та організаційно-економічних методів стимулювання (стор. 68-70).

Заслуговує на увагу та має практичну цінність науково-методичний підхід до оцінки корисних результатів роботи в контексті основного виробництва енергетичного господарства промислового підприємства, що дозволяє забезпечити безперебійність перебігу виробничого процесу на підприємстві через оцінку фонду часу роботи основного технологічного устаткування, забезпеченого енергетичним господарством у режимний час. На відміну від існуючих, запропонований підхід виміру результатів роботи енергетичного господарства не передбачає створення стимулів щодо необґрунтованого зростання обсягу робіт і витрат на енергетичне обслуговування виробництва і, тим самим, сприяє енергозбереженню (стор. 96-102).

У дисертаційній роботі автором сформовано науково-методичний підхід до оцінки ефективності енергетичного господарства на основі показника питомих витрат на енергетичне обслуговування виробництва, що характеризує витрати на енергетичне обслуговування виробництва у розрахунку на одну машино-годину забезпеченого фонду часу роботи основного технологічного устаткування. Запропонований підхід дозволяє забезпечити безперебійний перебіг виробничого процесу на підприємстві за рахунок своєчасного надання відповідних послуг за мінімально можливих витрат енергетичних ресурсів. За допомогою наведеного підходу представляється можливим визначити суму економії, отриманої в результаті роботи енергетичного господарства (стор. 132-137).

Дисертантом представлено практичні рекомендації до формування системи матеріального стимулювання підвищення ефективності роботи енергетичного господарства залежно від виконання завдання по забезпеченню безперебійного перебігу основного виробничого процесу, що дозволяє узгодити матеріальну зацікавленість працівників енергетичного господарства з інтересами промислового підприємства у цілому (стор. 143-150).

Науковою новизною та практичною значущістю характеризуються пропозиції щодо оцінки впливу результатів роботи енергетичного господарства

на ефективність роботи промислового підприємства за допомогою інтегрального показника, який у сукупності поєднує економічні, екологічні та соціальні цілі підприємства. Перевагою сформованого науково-методичного підходу над існуючими є забезпечення узгодження результатів роботи енергетичного господарства як чинників впливу на ефективність функціонування підприємства в цілому, що дозволить підвищити загальний рівень дієвості управлінських рішень у галузі управління енергетичним господарством промислового підприємства (стор. 159-163).

Практична значущість дисертації

Наукові результати, концептуальні положення та практичні рекомендації за підсумками дослідження отримали схвалення ПАТ «КИЇВЕНЕРГО» (довідка №20/514 від 11.09.2017 р.); ПрАТ «Інститут керамічного машинобудування «Кераммаш»» (довідка № 02/139 від 10.10.2017 р.); Покровська міська рада Донецької області (довідка від 06.11.2017 р.).

Окремі науково-методичні положення та практичні рекомендації, представлені в дисертації, використано в навчальному процесі ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (м. Покровськ) для розробки навчально-методичного забезпечення дисциплін «Управління конкурентоспроможністю підприємства», «Міжнародні бізнес-стратегії», «Економіка природокористування» для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» та «магістр» спеціальності 051 Економіка (довідка № 1-5/43 від 08.11.2017 р.).

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Публікації здобувача повною мірою відображають основні наукові результати, концептуальні положення та зміст практичних рекомендацій, отриманих за підсумками проведеного дослідження. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано у 15 наукових працях, з яких десять у фахових виданнях, дві у виданнях, що входять до наукометричних баз, п'ять у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 6,96 ум.-друк.

арк., з яких особисто автору належить 6,56 ум.-друк.арк.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Відзначаючи позитивні сторони представленої до захисту дисертації, логічність і повноту дослідження важливої наукової проблеми, не можна залишити поза увагою низку дискусійних положень та зауважень:

1. На рис. 1.1 дисертації (стор. 31) автором надано схему формування виробничих послуг промислового підприємства. Структура виробничих послуг, як видно з рисунку, представлена ремонтними, інструментальними, енергетичними, транспортними та іншими послугами. На наше переконання, слід враховувати, що дані послуги надаються у певному організаційно-технічному, фінансовому зв'язку, що повинно бути відображено на відповідній схемі.

2. В пункті 1.1 (стор.32) дисертації акцентовано увагу на тому, що енергетичне господарство суттєво впливає на стан навколишнього середовища. Проте, при розробці науково-методичних підходів та практичних рекомендації щодо стимулювання підвищення ефективності енергетичних послуг промислового підприємства екологічна складова не отримала чіткого позиціонування як самостійна в розроблених моделях.

3. Підвищення ефективності енергетичного господарства вимагає додаткового залучення ресурсів: матеріально-технічних, фінансових, людських тощо. Доцільним видається надання більшої чіткості питанню походження таких джерел з обґрунтуванням кількісних меж доцільності їх залучення.

4. У пункті 2.1 дисертації визначено динаміку обсягів споживання енергії в Україні (рис. 2.1. на стор 74), де 2007 рік визначено як базисний для розрахунків. Слід більш детально аргументувати вибір саме цього року для порівняння.

5. В пункті 2.2 дисертації (рис. 2.6. стор. 108) надана залежність простоїв обладнання з вини енергетичного господарства від витрат на енергетичне обслуговування виробництва за умов ПрАТ «Авдіївський завод металевих конструкцій». Традиційно вважається, що зростання витрат для підвищення ефективності характерне для екстенсивного шляху економічного

розвитку, втім, необхідно надати більш обґрунтовані пояснення щодо доцільності нарощування витрат, адже за сучасних умов суттєвої обмеженості ресурсів більш пріоритетним вважається інтенсивний шлях розвитку.

6. Автор наголошує у пункті 3.1 дисертації, що запропонований підхід до оцінки ефективності енергетичного господарства промислового підприємства сприяє узгодженню інтересів колективу всього підприємства (стор. 141). Водночас кількісна характеристика інтересів, принципи узгодження та результати потребують додаткових пояснень.

7. У пункті 3.2 дисертації при дослідженні функції стимулювання (стор.143) доцільно було б надати більш суворе математичне обґрунтування вибору функції стимулювання.

8. В пункті 3.3 дисертації при визначенні вектору пріоритету альтернатив розглянуто економічні, еколого-економічні та соціально-економічні критерії (стор. 168). Слід надати детальні пояснення щодо доцільності використання економічної характеристики одночасно з екологічними та соціальними критеріями.

Наведені недоліки дисертаційної роботи не знижують загальної наукової цінності науково-практичних результатів, одержаних автором під час дослідження.

Загальний висновок та відповідність роботи встановленим вимогам до дисертацій

Дисертаційне дослідження Мирошниченко Ганни Борисівни містить розв'язання низки теоретичних і практичних завдань, що мають важливе значення для економічної науки як перспективного напрямку досліджень. Загальний аналіз роботи свідчить про самостійність і цілісність проведеного дослідження, його актуальність і високий науковий рівень, теоретичне й практичне значення. Тема роботи, об'єкт та предмет дослідження, її зміст, а також положення та висновки відповідають паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Аналіз тексту дисертаційної роботи Мирошниченко Ганни Борисівни

«Стимулювання підвищення ефективності енергетичного господарства промислового підприємства» дозволяє дійти висновку, що дисертація характеризується новизною одержаних результатів та висновків та відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою КМУ від 24 липня 2013 р., № 567 зі змінами та доповненнями, затвердженими Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р. Зміст автореферату відображає основні положення дисертаційної роботи. Опубліковані за темою дисертації наукові праці досить повно відображають одержані результати, у т.ч. у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз, та у наукових періодичних виданнях з тематики дисертаційного дослідження. Слід визнати достатність оприлюднення основних положень дисертації на науково-практичних конференціях та достатній рівень впровадження на рівні державних органів управління та промислових підприємств. В цілому дисертація заслуговує на позитивну оцінку, а її автор Мирошніченко Г.Б. заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту
Донбаської державної машинобудівної академії
Міністерства освіти і науки України,
м. Краматорськ

З.С. Каїра

Особистий підпис Каїри З.С. засвідчую:

Проректор з наукової роботи,
управління розвитком та міжнародних
зв'язків Донбаської державної
машинобудівної академії
Міністерства освіти і науки України,
д-р хім. наук, професор

М.А. Турчанін